להיכנע או לחדול

written by פרופ׳ זכי שלום | 19.06.2025

מפגש הנשיא עם הרמטכ"ל הפקיסטני

ב-18 ביוני 2025, בשעות הצהריים נפגש נשיא ארצות הברית טראמפ עם הרמטכ"ל של צבא פקיסטן, פילדמרשל סייד עסים מוניר (Syed Asim Munir) לארוחת צהריים.

זהו אירוע נדיר שנשיא ארצות הברית, בייחוד בתקופת זמן כה מתוחה, מפנה זמן לפגישה עם אישיות בדרג נמוך יחסית, הגם שבפועל הוא נחשב לאישיות החזקה והמשפיעה ביותר בפקיסטן.

העניין בפגישה זו עולה בין השאר על רקע העובדה שהבית הלבן הבהיר שהיא תהיה סגורה בפני עיתונאים. הבית הלבן נמנע מלפרסם סדר יום לפגישה. בתום הפגישה אמר הנשיא טראמפ כי "היה לו הכבוד (It was an honour) לארח את הפילדמרשל עסים בבית הלבן". בהמשך ייפגש הרמטכ"ל הפקיסטני עם מזכיר המדינה, מרקו רוביו (Marco Rubio), ועם מזכיר ההגנה, פיט הגסט' (Pete Hegseth).

במהלך ביקורו בארצות הברית הצהיר הרמטכ"ל כי תמיכת פקיסטן באיראן היא "ברורה וחזקה" (clear and strong). יחד עם זאת, הדגיש, ארצו תומכת במאמציה של ארצות הברית להרגיע את השטח: "אנחנו רוצים", כך אמר, "שהמלחמה הזאת תסתיים מייד".

אגב כך נחשף במהלך ביקורו של הרמטכ"ל הפקיסטני טפח ממסכת האילוצים והאינטרסים הניצבים בפני הממשל האמריקני בבואו לעצב את עמדותיו בסוגיית המעורבות האמריקנית במלחמת איראן-ישראל.

כידוע, לארצות הברית יש מערכת קשרים עמוקה ומורכבת עם פקיסטן בעלת ברית קרובה של איראן. לאחרונה הופיעו דיווחים על כך שבכוונת פקיסטן לספק לאיראן טילים, נוכח העובדה שמלאי הטילים שלה המופנה כלפי ישראל הולך ומצטמצם. פקיסטן הכחישה דיווחים אלה. הודו, כך דווח, הבהירה כי לא תשלים עם מהלכים כאלה מצד פקיסטן. המשמעות היא שמנקודת ראותו של הממשל האמריקני קיימת סכנה שהמערכה בין ישראל ואיראן עלולה להידרדר למלחמה אזורית, ואולי אפילו עולמית.

במהלך הביקור סוכם מזכר שיתוף פעולה בין ארצות הברית ופקיסטן במלחמה נגד קבוצות טרור, ובעיקר נגד קבוצת הטרור המכונה "המדינה האסלאמית חוראסן" (Islamic State Khorasan (IS-K) group).

מפקד סנטקום, מייקל קורילה ((Michael Kurrillaהמוכר היטב בישראל, תיאר את פקיסטן

כ"שותף פנומנלי" (phenomenal partner) במלחמה נגד ארגון טרור זה. קורילה גם שיבח את הפעילות המבצעית של צבא פקיסטן לאורך הגבול שבין פקיסטן ואפגניסטן.

קורילה גילה לחברי ועדת השירותים המזוינים של בית הנבחרים כי גורמי מודיעין אמריקנים מסייעים לצבא פקיסטן בפעילות זו לאורך הגבול. פעילות זו הביאה לחיסול טרוריסטים שפגעו בחיילים ובאינטרסים אמריקנים. סיכומו של דבר, כך ניתן להתרשם, הממשל האמריקני רואה בפקיסטן, בעלת ברית קרובה של איראן, מרכיב מרכזי בשמירת היציבות באזור.

הפגישה עם הנשיא טראמפ נערכת על רקע דיווחים רבים על כך שארצות הברית מתכוונת להיכנס למלחמה נגד איראן. ממש לאחרונה הבהיר הנשיא טראמפ כי היעד שלו מול איראן הוא "כניעה ללא תנאי" (unconditional surrender) של איראן. הנשיא הבהיר שיש לארצות הברית שליטה מלאה על שמי איראן (complete and total control of the skies over Iran). ארצות הברית, הדגיש הנשיא, יודעת בדיוק היכן מתחבא זה המכונה "המנהיג העליון" של איראן. "הסבלנות שלנו", הדגיש הנשיא, "הולכת ומתקצרת".

אין ספק שהפגישה תתמקד בעיקר במלחמה בין ישראל ואיראן, הגם שהמתיחות בין הודו ופקיסטן מטרידה מאוד את ארצות הברית.

בנסיבות הקיימות ייתכן מאוד שארצות הברית מבקשת לנצל את קשריה ההדוקים של פקיסטן עם איראן כדי להעביר להנהגה האיראנית מסרים שיובילו אותה להסכים לסיום המלחמה על בסיס פרמטרים שיהיו נוחים לארצות הברית, ואולי גם לישראל:

- ישראל שולטת לחלוטין במרחב האוויר של איראן. לאיראן אין יכולת לשנות מציאות זו.
- יש לישראל יכולת להרחיב מאוד את ממדי הפגיעה באיראן. היא אינה עושה זאת. בפועל היא מרסנת את ממדי הפגיעה באיראן. היא נמנעת מפגיעה מאסיבית בתשתיות הנפט והגז של איראן העלולה להביא לקריסת המשטר האיראני; היא אינה פוגעת באורח משמעותי בקשרי הים והאוויר של איראן; היא אינה עושה שימוש מאסיבי ביכולות הסייבר שלה, והיא נמנעת מפגיעה באישים ברמת המדינית.
- התקפות הטילים של איראן על ישראל, ובמיוחד ההתקפה הבוקר (19 ביוני 2025) מהוות מטרד קשה לאזרחי ישראל, אך לא ברמה שתחייב את ישראל לשקול שינוי כלשהו של יעדי המלחמה.
- פרויקט הגרעין של איראן ספג מכה קשה, ואם ארצות הברית תיכנס למערכה הוא יושמד כליל. הנהגה איראנית ריאליסטית חייבת להבין שלא תוכל להתעקש עוד על שמירת "האופציה הגרעינית" של איראן.
- אם ארצות הברית תיכנס למערכה ישתנו כללי המשחק באורח דרמטי, שלא לטובתה של איראן.

בנסיבות הקיימות, ממש על סף תהום, ארצות הברית מציעה לאיראן להתעשת כדי למזער נזקים

שייגרמו מהמשך המלחמה. היא מציעה לאיראן להשלים עם אובדן חלומה להיות מעצמה גרעינית. כל זאת לאחר שהסתבר לה שגם "החזון" שלה מזה עשרות שנים להקיף את מדינת ישראל בטבעת אש באמצעות "ארגוני פרוקסיז" הולך ומתמסמס: החיזבאללה משותק לחלוטין נוכח לחץ כבד עליו מצד ממשלת לבנון, וכבר התחייב שלא ייכנס למערכה לצד איראן; החמאס מוכה ומובס ומבקש לשמור על שרידותו במסגרת עסקה לשחרור חטופים עם ישראל; החות'ים ממשיכים בטפטופים "מזעריים" של טילים לעבר ישראל שאינם מצליחים לפגוע בשגרת החיים בארץ, מה עוד שישראל, כך מסתבר, מצאה דרכים לתגמול אפקטיבי נגדם. גם בגזרת יהודה ושומרון הצליחה ישראל להביא לירידה ניכרת בהיקף פעילות הטרור; בגזרה הסורית שוררת רגיעה ממושכת, והממשל הסורי החדש הכריז בגלוי על רצונו לקיים דו-שיח עם ישראל.

סיכום ומסקנות

התנהלותו של ממשל הנשיא טראמפ מול פקיסטן נותנת ביטוי למפנה הדרמטי שחל במדיניות הממשל במזרח התיכון מאז נכנס הנשיא טראמפ לבית הלבן. הממשל מודע לכך שהוא נזקק לבעלי ברית באזור. עם זאת, הנטייה המרכזית שלו, בניגוד מוחלט לנטייה שאפיינה את ממשל הנשיא ביידן, היא להביא אותם "להתקפל" באופן שיסייעו לו לממש את האינטרסים האמריקנים.

הנשיא טראמפ מודע היטב לחשיבותה האסטרטגית של פקיסטן עבור ארצות הברית. הוא מודע גם לכך שפקיסטן תומכת באיראן. יחד עם זאת הוא אינו מוכן לסטות מעמדותיו באורח משמעותי, "על חשבון" האינטרסים של מדינת ישראל, כדי לרצות את בעלות הברית שלו. הוא מצפה שהן תהיינה אלה שתלכנה לקראתו. הרמטכ"ל הפקיסטני, כך ניתן להניח, יידרש להעביר מסר בוטה וחד-משמעי לממשל האיראני לוותר על חלום הפרויקט הגרעיני שהוא מוביל מזה עשרות שנים, או להסתכן בתבוסה צבאית משפילה שתוביל לחיסולו המוחלט.

מעבר להישגיה הצבאיים הדרמטיים של מדינת ישראל במערכה מול איראן, מנהיגי איראן רואים עכשיו תמונת מצב שונה לחלוטין מזו שהם ציפו לה לאחר ה-7 באוקטובר 2023: ההנהגה במדינת ישראל בראשות נתניהו יציבה יותר מאי פעם בעבר; קולות המחאה פחתו באורח משמעותי; על פי כל הסימנים ממשלת נתניהו תמלא את ימיה. מעבר לכך, ישראל פועלת בתיאום אסטרטגי מלא עם ממשל הנשיא טראמפ המגלה עמידה נחרצת לצד מדינת ישראל. גם באירופה נשמעים קולות שונים לחלוטין מאלה שנשמעו שם רק לפני שנה. קנצלר גרמניה פרידריך מרץ התבטא לאחרונה בסגנון ששום מנהיג אירופאי לא התבטא כמוהו לפניו: "ישראל", כך אמר, "עושה את העבודה המלוכלכת עבורנו. משטר האייתולות הביא מוות וחורבן לעולם".

עד לרגע זה, כך ניתן להתרשם, נותן עדיין הנשיא טראמפ סיכוי לדיפלומטיה שתמנע מעורבות אמריקנית במלחמה. על פי דיווח של הוול סטריט ג'ורנאל מסר הנשיא ליועציו הבכירים כי אישר את תכנית התקיפה אך הוא מעכב את "הפקודה הסופית" כדי לראות אם איראן מוכנה לזנוח את פרויקט הגרעין שלה.

בנסיבות הקיימות, ובמיוחד על רקע כניסתו הצפויה של ארצות הברית למערכה, קיים סיכוי סביר שהעימות המלחמתי הנוכחי בין ישראל ואיראן יסתיים בניצחון חד-משמעי של הציר האמריקני-ישראלי. עם זאת חשוב להדגיש, כי אין וודאות שאכן כך יקרה. בכל מקרה, לאור מתקפת הטילים של איראן על ישראל בבוקר ה-19 ביוני 2025, קיימת אפשרות שהמחיר שישראל תצטרך "לשלם" במסגרת העימות הנוכחי יהיה גבוה בהרבה מהציפיות שליוו את שלביה הראשונים של המערכה.